

## **Deklaracija o načelima korporacijskog upravljanja i status uprava trgovačkih društava u javnom sektoru**

Imajući u vidu međuzavisnost kvalitete i brzine gospodarskog rasta u privatnom i mješovitom poduzetničkom sektoru s podrškom ukupne gospodarske infrastrukture i djelatnostima od strateške nacionalne važnosti, nužno je ubrzati procese operativnog, financijskog i vlasničkog restrukturiranja komunalnih i javnih poduzeća. Pri tome, odgovorni čimbenici u zakonodavnoj i izvršnoj vlasti, trebaju uvažiti slijedeće ciljeve:

1. Bez obzira na to hoće li se poslovna poduzeća u javnom sektoru u cijelosti privatizirati, ostati pod ingerencijom javne uprave ili svoju djelatnost restrukturirati po modelu javno-privatnog partnerstvo, u svakom scenariju treba težiti da se što brže unaprijedi njihova konkurentna sposobnost, ekonomska efikasnost i kvaliteta poslovnosti. To podrazumijeva visoke standarde profesionalnih kompetencija, etičnosti i javne odgovornosti svih nositelja usmjeravajućih, izvršnih i nadzornih funkcija u javnom sektoru.
2. Kod javnih nabavki, investicijskih tendera i općenito u svim aspektima poslovanja trgovačkih društava u javnom sektoru mora se osigurati zakonitost i transparentnost odlučivanja. To znači: isključiti svaki oblik neodgovornog političkog voluntarizma, napustiti sustav nacionalizacije svih dobitaka i socijalizacije svih gubitaka iz proračunskih fondova organa lokalne samouprave ili centralne države, suzbiti sve oblike (ne)formalnih konflikata interesa i najstrože javno sankcionirati pojave korupcije.
3. Uvažavajući specifičnosti koje utvrđuju posebni zakoni o komunalnim poduzećima i djelatnostima od posebnog društvenog interesa, sva trgovačka društva i društva kapitala u javnom i/ili mješovitom vlasništvu trebaju praksu korporativnog upravljanja i društvene odgovornosti usuglasiti sa obvezujućim normama i standardima Zakona o trgovačkim društvima i Zakona o radu, ali i s europskim smjericama društvene odgovornosti poduzeća.

### **2.**

Način izbora, profesionalni status, ovlasti, odgovornost i plaće uprava komunalnih i javnih poduzeća treba potpuno depolitizirati i razdvojiti od sustava vrijednosti za javne dužnosnike i državnu upravu. To, konkretno, znači:

2. Radna mjesta predsjednika i članova uprava treba popunjavati isključivo metodom javnog natječaja, a u natječajnim komisijama za izbor kandidata većinski glas trebali bi imati nezavisni stručnjaci i zaposlenici dotičnog društva. Nadzorni odbori imali bi pravo i mogućnost odbiti prijedlog natječajne komisije i raspisati novi natječaj, ukoliko predloženi kandidat ne bi uživao njihovo povjerenje.
2. Mandate predsjednika i članova uprave komunalnih poduzeća trebalo bi kalendarski pomaknuti 2 godine u odnosu na kalendar redovitih izbora organa lokalne samouprave, a mandate direktora javnih poduzeća najmanje 1 godinu u odnosu na kalendar redovitih parlamentarnih izbora. Podrazumijeva se da je opoziv svakog predsjednika ili člana uprave moguć u svakom trenutku, naravno, ukoliko postoji važan razlog za prestanak mandata.
2. Radno-pravni status, tj. prava, ovlasti, osobnu odgovornost, plaću, nagrade, penale, razne neknade itd. za predsjednike i članove uprava u javnom sektoru treba utvrditi menadžerskim ugovorima. Pri tome, treba definitivno napustiti sustav vrednovanja putem koeficijena složenosti poslova, kakvi se primjenjuju za državne službenike i javne dužnosnike u općoj upravnoj nomenklaturi platnih razreda.

Minimalne osnovne plaće predsjednika uprava trebale bi iznositi za mala društva 4, za srednja 6, a za velika 8 prosječnih plaća u dotičnom trgovačkom društvu (rangirano prema međunarodnim računovodstvenim standardima za poduzetnike). Taj podatak može biti javan, ali bi ukupna primanja predsjednika i članova uprava trebala biti vezana nagradama i malusima, s obzirom na ciljeve poslovne politike i ostvarene poslovne rezultate.

2. Menadžerskim ugovorima koje s predsjednicima i/ili članovima uprava javnih odnosno komunalnih poduzeća zaključuju njihovi nadzorni odbori, treba jasno utvrditi obostrane uvjete prestanka mandata te osobito pitanje preostalih prava iz radnog odnosa s društvom, kao i pitanje otpremnine i kompenzacije za eventualnu klauzulu o zabrani konkurencije po isteku mandata. Ukoliko bi do prestanka mandata prije isteka ugovorenog roka došlo bez važnog razloga i mimo dokazive objektivne odgovornosti predsjednika/člana uprave – tada bi najmanja otpremnina trebala iznositi onoliko prosječnih plaća, koliko bi predsjednik/član uprave teoretski ostvario da je ostao na funkciji do isteka ugovorenog roka. Jednako tako, ukoliko bi ugovor predviđao klauzulu o zabrani konkurencije, tada bi menadžeri kojima prestaje mandat trebali biti kompenzirani s isplatom najmanje onoliko mjesečnih osnovnih plaća, koliko traje zabrana konkurencije.
2. Organi lokalne samouprave i izvršne vlasti suodgovorni su za donošenje strateških i usmjeravajućih odluka o poslovanju i razvoju djelatnosti komunalnih i javnih poduzeća. Njihova odgovornost ne proizlazi samo iz vlasničkih ovlasti nad portfoliom dotičnih poduzeća (jer su ove ingerencije delegirane izbornom voljom građana, a ne slijede iz privatno-vlasničkih ovlasti investitora), nego je prije svega to njihova odgovornost prema poreznim obveznicima, tj. građanima kao potrošačima i/ili korisnicima raznih proizvoda i usluga komunalnih i javnih poduzeća.

Upravo zato, izabrani ili imenovani politički dužnosnici izvršne vlasti ne smiju doći u sukob interesa na način da se upleću u operativno poslovanje tih društava kao članovi njihovih nadzornih odbora ili (ne)formalni nalogodavci. Suprotno tome, oni imaju pravo i dužnost promicati i štiti najbolje interese poreznih obveznika na način da kroz skupštine trgovačkih društava utvrde ciljeve i prioritete njihove poslovne politike, osiguraju potpunu transparentnost i učinkovitost poslovanja javnog sektora, samostalno odaberu revizora, po potrebi sazovu izvanrednu skupštinu društva ili formiraju povjerenstvo za pojedine aspekte kontrolinga nad poslovanjem društva. Međutim, operativno vođenje poslovanja treba u cijelosti organizirati i provoditi uprava društva. Ako se političari tako postave, i bez obzira na avalirano povjerenje u ispravnost uprave poduzeća, oni će osigurati distancu od osobne i stranačke odgovornosti, a ujedno maksimalno zaoštriti pitanje profesionalne, etičke i javne odgovornosti menadžmenta. Za eventualne nezakonite, neispravne ili naprosto slabe odluke, isključivu odgovornost snosit će uprave, jer više neće postojati alibi da su dotične odluke direktori donijeli ili provodili zato što im je nadzorni odbor ili organ izvršne vlasti tako naredio.

### **3.**

Skupština HUM-CROMA ovlašćuje Upravni odbor udruženja da sadržaj ove deklaracije operativno razradi i usaglasi s Hrvatskom udrugom poslodavaca, Hrvatskom gospodarskom komorom, Gospodarsko-socijalnim vijećem RH te Vladom Republike

Hrvatske, s ciljem da se konkretni menadžerski ugovori s upravama komunalnih društava zaključe nakon konstituiranja novih skupština i poglavarstava na razini lokalne samouprave.